

הפרק דן בסיבות למרד הגדול ובאירועים מרכזיים בו - עמ' 81

1. קריאת כותרות – פעילות מטרימה המיועדת להפקת מידע מקריאת כותרות. כותרת הפרק - יהודה פרובינקיה מורדת – פרובינקיה אזור שהיה בשליטת האימפריה הרומית מחוץ לתחומי איטליה. כותרת שניה - הסיבות למרד הגדול
2. קריאת ציר הזמן – מופיע בפתח יחידה 3. מציר הזמן התלמידים יכולים להפיק מידע על זמן התרחשות האירועים והיא משלימה את קריאת הכותרות. עמ' 72 – ראשית המרד הגדול בציר הזמן – 66 אחרי הספירה.

נציבים	שלטון ישיר באמצעות נציבים רומיים
פונטיוס פילטוס	נציב
ישוע	משיח הנוצרים
גיוס קליגולה	קיסר
אגריפס ה-1	צאצא לבית הורדוס ומלך יהודה האחרון
גסיוס פלורוס	נציב
פליכס	נציב
נירון	קיסר
קנאים	קבוצת יהודים שקראו למרד
סיקריים	קבוצת קנאים קיצונית
אלעזר בן חנניה	כהן גדול נרצח על ידי הסיקריים
קורבן לשלום הקיסר	ביטאה את נאמנות היהודים לקיסר ולאמפריה
קסטיוס גלוס	הנציב סוריה
אספסינוס	קיסר רומא
טיטוס	קיסר רומא
העיר ציפורי	הנהגתה התנגדה למרד
ממשלת המרד	הורכבה מאנשים מתונים שלא האמינו בהצלחת המרד
יוחנן גוש חלב	אחד ממנהיגי המרד – ברח מהגליל לירושלים
שמעון בר גיורא	ממנהיגי המרד – ממתנדי הממשלה המתונה
יוסף בן מתתיהו	יוספוס פלביוס – מפקד המרד בגליל – התנגד לתומכי המרד- במלחמה הגליל עבר לשליטת הרומאים – נכנע לרומאים והצטרף אליהם.
מצדה	מבצר שנותרו בו מורדים לאחר כיבוש ירושלים

לדיון בפרק מוצע לבנות טבלה העוסקת בסיבות למרד הגדול

סיבות דתיות	סיבות לאומיות	סיבות חברתיות וכלכליות	סיבות פוליטיות
הכנסת נסי ליגיונות לירושלים פונטוס פילטוס הורה להכניס לירושלים בשעת לילה את נסי הלגיונות הרומיים.	עריכת מפקד - קנזוס- מפקד שנהגה רומא לערוך בכל פרובינקיה חדשה. רישום תושבים, מדידת קרקעות והערכת שווי רכוש לשם גביית מיסים.	העמקת הקיטוב החברתי משפחות האצולה העשירות הידקו את שיתוף הפעולה עם השלטון הרומי ולא היססו לעשוק את פשוטי העם. בקרב פשוטי העם הייתה אבטלה חמורה.	החרפת המתח בין יהודים לנוכרים: הנציבים גילו אהדה כלפי הנוכרים בארץ ישראל. נירון קיסר פסק שקיסריה איננה עיר יהודית.
פונטיוס פילטוס לקח כספים מאוצר המקדש כדי לממן אמת מים לירושלים.	שעבוד ואובדן החירות של יהודה	מיסים כבדים ומעשי עושק של הנציבים בהשפעת המיסים הכבדים גבר הקיטוב בין המעמדות	אירועים אלימים בין יהודים לנוכרים בערים קיסריה, סבסטי, אשקלון ועזה.
הקיסר קליגולה הורה להציב פסל זהב בדמותו בבית המקדש. חייל רומי קרע ספר תורה באחד הכפרים	התגברות הקנאות בקרב היהודים- רוח המרד התגברה בהשפעת האידיאולוגיה של הסיקריים	החרפת המתח בין יהודים לנוכרים: הנציבים גילו אהדה כלפי הנוכרים בארץ ישראל. נירון קיסר פסק שקיסריה איננה עיר יהודית.	כישלון הרומאים במלחמה נגד הפרתים.
הנציב גיוס פלורוס ביקש להוציא כסף מאוצר המקדש	התגברות הקנאות בקרב היהודים- ככל שגברה המצוקה בארץ ישראל גברה השפעתם והתחזק כוחם של תומכי מרד.	התגברות הקנאות בקרב היהודים- הסיקריים פעלו גם נגד יהודים שנחשדו כמשתפי פעולה עם הרומאים.	סימני חולשה של האימפריה הרומית בראשה עמדו קיסרים חלשים.
התערבות הנציבים בכהונה הגדולה מכירת הכהונה לכל המרבה במחיר	הכנסת נסי ליגיונות לירושלים פונטוס פילטוס הורה להכניס לירושלים בשעת לילה את נסי הלגיונות הרומיים.	שריפת שטרי החוב על ידי הסיקריים	
תסיסה משיחית תקופה של מצוקה שיצרה ציפיה לגאולה		תסיסה משיחית תקופה של מצוקה שיצרה ציפיה לגאולה	

לאחר מילוי הטבלה ניתן לדון בשאלות:
-מהי לדעתכם הסיבה המרכזית למרד? נמקו.
-חוקרים רואים ביחסי יהודים נוכרים סיבה מרכזית למרד. הסבר מדוע.

תרגיל -

מומלץ להציג כמה שמות ומושגים מרכזיים הקשורים במרד:

הקורבן לשלום הקיסר

סיקריים

ממשלת המרד

קסטיוס גלוס

אספסינוס

טיטוס

יוחנן מגוש חלב

שמעון בר גיורא

מלחמת אחים

יוסף בן מתתיהו.

להטמעת המושגים ניתן :

- להציע לתלמידים להגדיר כל מושג .

- להציע לתלמידים ליצור זוגות של מושגים או קבוצות של מושגים שיש ביניהן

קשר ולהסביר מהו הקשר .

יוחנן מגוש חלב	קסטיוס גלוס	הקורבן לשלום הקיסר
שמעון בר גיורא	אספסינוס	סיקריים
מלחמת אחים	טיטוס	ממשלת המרד
		יוסף בן מתתיהו

נאום אגריפס¹ – כנגד היציאה למרד

נאום אגריפס מופיע בספרו של יוסף בן מתתיהו 'מלחמת היהודים'. ניתן להניח כי אגריפס לא נשא נאום זה ויוסף בן מתתיהו שם אותו בפיו - כדרך כתיבה היסטורית שהייתה מקובלת באותה תקופה ביוון וברומא

ועכשיו בחנו בעצמכם כל נימוק ותיווכחו לדעת מה רפה נימוק המלחמה.

דבר זה יפה בראש ובראשונה נגד האפיטרופסים (הנציבים). מוטב להחניף לאנשי הרשות מאשר להרגיזם.

ואם אתם עורכים מחאות מוגזמות על טעויות קטנות אינכם פוגעים אלא בעצמכם ... הכל מודים שהפקידים הרומאים הם נוקשים ללא נשוא, אבל אין זאת אומרת שכל הרומאים והקיסר בכלל, הם לא הוגנים כלפיכם ...

לא על פי הוראותיהם בא אלינו מושל לחצן, והם אינם יכולים לראות במזרח, את אלה הנמצאים במערב, ואף השמועות על המתרחש כאן אינן מגיעות בנקל לשם.

וכמה מוזר לעשות מלחמה נגד רבים כל כך בגלל יחיד, ומפני סיבה קלת ערך לצאת נגד חזקים כל כך, שאינם יודעים אפילו על מה אנו מתלוננים.

והרעות שאנו מתלוננים עליהן, עתידות להיבטל, שכן לא לנצח יישאר אותו אפיטרופוס (נציב), וייתכן שהבאים במקומו יהיו מתונים יותר, ואילו המלחמה, כיוון שהתחילה לנוע – שוב קשה לעוצרה.

הרי אין אדם סבור שאפשר לעשות מלחמה שתסתיים על פי חוזה, ושהרומאים המנצחים ינהגו בכם במתינות. לא, כי הרומאים ישרפו באש את העיר הקדושה כדי שישמש הדבר דוגמה לכל העמים וישמידו כליל את גזעכם ... הסכנה צפויה לא רק לנו בלבד, אלא לכל יושבי הערים הנוכריות, שאין לכם עם בעולם שאין בו חלק מבני עמנו.

ואם תילחמו, יטבחו מתנגדינו את כל היהודים ... אם אין אתם מרחמים על נשיכם וילדיכם, רחמו לפחות על המטרופולין שלכם ועל מחוזות הקודש. חוסו על המקדש ושימרו לעצמכם את ההיכל וקודשיו, שכן הרומאים לא יחוסו על כל אלה שינצחו, לאחר שלא הכרתם להם טובה כשחסו עליכן בעבר.

¹ אגריפס השני – 92-27 לספירה, היה בנו של המלך אגריפס הראשון ונינו של הורדוס, כיהן כמלך מטעמם של הרומאים ובחסותם

1. מילים קשות או ביטויים לא מוכרים.

2. רפה – חלש ,

מטרופולין-היא אוסף גדול של יישובים עירוניים וכפריים המקיימים זיקות בעוצמות שונות אל עיר-אם.

חוסו – רחמו, יחוסו – ירחמו.

3. מי אנו יודעים על כותב הקטע? עמק 84, כאן המקום לספר על יוספוס פלביוס.

אגריפס מציג טיעונים כנגד המרד – נעשה הבחנה בין עובדות לדעות

הסבר לנימוקי העובדות	עובדות בנאום אגריפס

הסבר לנימוקי הדעות	דעות בנאום אגריפס

ברומא לא מודעים למצב הקשה ביהודה ולטענת אגריפס, אם היהודים יפנו אל הקיסר ברומא ואל הסנאט ויציגו את תלונותיהם, הרומאים יעזרו להם לתקן את המצב.

לעם היהודי אין יכולת להתמודד מול צבא האימפריה האדיר:

סיבה נוספת שמעלה אגריפס נגד היציאה למרד ברומאים, היא החשש מפני חורבן בית המקדש.
קיים חשש ממשי שאם יהודה תמרוד ברומאים, הדבר יפגע בכל היהודים ברחבי האימפריה הרומית.

לגזור * 3

סיבות דתיות	סיבות לאומיות	סיבות חברתיות וכלכליות	סיבות פוליטיות
הכנסת נסי ליגיונות לירושלים פונטוס פילטוס הורה להכניס לירושלים בשעת לילה את נסי הלגיונות הרומיים.	עריכת מפקד - קנזוס- מפקד שנהגה רומא לערוך בכל פרובינקיה חדשה. רישום תושבים, מדידת קרקעות והערכת שווי רכוש לשם גביית מיסים.	העמקת הקיטוב החברתי משפחות האצולה העשירות הידקו את שיתוף הפעולה עם השלטון הרומי ולא היססו לעשוק את פשוטי העם. בקרב פשוטי העם הייתה אבטלה חמורה.	החרפת המתח בין יהודים לנוכרים: -הנציבים גילו אהדה כלפי הנוכרים בארץ ישראל. -נירון קיסר פסק שקיסריה איננה עיר יהודית.
פונטיוס פילטוס לקח כספים מאוצר המקדש כדי לממן אמת מים לירושלים.	שעבוד ואובדן החירות של יהודה	מיסים כבדים ומעשי עושק של הנציבים בהשפעת המיסים הכבדים גבר הקיטוב בין המעמדות	אירועים אלימים בין יהודים לנוכרים בערים קיסריה, סבסטי, אשקלון ועזה.
הקיסר קליגולה הורה להציב פסל זהב בדמותו בבית המקדש. חייל רומי קרע ספר תורה באחד הכפרים	התגברות הקנאות בקרב היהודים- רוח המרד התגברה בהשפעת האידיאולוגיה של הסיקריים	החרפת המתח בין יהודים לנוכרים: -הנציבים גילו אהדה כלפי הנוכרים בארץ ישראל. -נירון קיסר פסק שקיסריה איננה עיר יהודית.	כישלון הרומאים במלחמה נגד הפרתים.
הנציב גיוס פלורוס ביקש להוציא כסף מאוצר המקדש	התגברות הקנאות בקרב היהודים- ככל שגברה המצוקה בארץ ישראל גברה השפעתם והתחזק כוחם של תומכי מרד.	התגברות הקנאות בקרב היהודים- הסיקריים פעלו גם נגד יהודים שנחשדו כמשתפי פעולה עם הרומאים.	סימני חולשה של האימפריה הרומית בראשה עמדו קיסרים חלשים.
התערבות הנציבים בכהונה הגדולה מכירת הכהונה לכל המרבה במחיר	הכנסת נסי ליגיונות לירושלים פונטוס פילטוס הורה להכניס לירושלים בשעת לילה את נסי הלגיונות הרומיים.	שריפת שטרי החוב על ידי הסיקריים	
תסיסה משיחית תקופה של מצוקה שיצרה ציפיה לגאולה		תסיסה משיחית תקופה של מצוקה שיצרה ציפיה לגאולה	

הסיבות למרד הגדול

סיבות פוליטיות	סיבות חברתיות וכלכליות	סיבות לאומיות	סיבות דתיות

יוחנן מגוש חלב	קסטיוס גלוס	הקורבן לשלום הקיסר
שמעון בר גיורא	אספסינוס	סיקריים
מלחמת אחים	טיטוס	ממשלת המרד
		יוסף בן מתתיהו

נאום אגריפס – כנגד היציאה למרד

ועכשיו בחנו בעצמכם כל נימוק ותיווכחו לדעת מה רפה נימוק המלחמה.

דבר זה יפה בראש ובראשונה נגד האפיטרופסים (הנציבים). מוטב להחניף לאנשי הרשות מאשר להרגיזם.

ואם אתם עורכים מחאות מוגזמות על טעויות קטנות אינכם פוגעים אלא בעצמכם ... הכל מודים שהפקידים הרומאים הם נוקשים ללא נשוא, אבל אין זאת אומרת שכל הרומאים והקיסר בכלל, הם לא הוגנים כלפיכם ...

לא על פי הוראותיהם בא אלינו מושל לחצן, והם אינם יכולים לראות במזרח, את אלה הנמצאים במערב, ואף השמועות על המתרחש כאן אינן מגיעות בנקל לשם.

וכמה מוזר לעשות מלחמה נגד רבים כל כך בגלל יחיד, ומפני סיבה קלת ערך לצאת נגד חזקים כל כך, שאינם יודעים אפילו על מה אנו מתלוננים.

והרעות שאנו מתלוננים עליהן, עתידות להיבטל, שכן לא לנצח יישאר אותו אפיטרופוס (נציב), וייתכן שהבאים במקומו יהיו מתונים יותר, ואילו המלחמה, כיוון שהתחילה לנוע – שוב קשה לעוצרה.

הרי אין אדם סבור שאפשר לעשות מלחמה שתסתיים על פי חוזה, ושהרומאים המנצחים ינהגו בכם במתינות. לא, כי הרומאים ישרפו באש את העיר הקדושה כדי שישמש הדבר דוגמה לכל העמים וישמידו כליל את גזעכם ... הסכנה צפויה לא רק לנו בלבד, אלא לכל יושבי הערים הנוכריות, שאין לכם עם בעולם שאין בו חלק מבני עמנו.

ואם תילחמו, יטבחו מתנגדינו את כל היהודים ... אם אין אתם מרחמים על נשיכם וילדיכם, רחמו לפחות על המטרופולין שלכם ועל מחוזות הקודש. חוסו על המקדש ושימרו לעצמכם את ההיכל וקודשיו, שכן הרומאים לא יחוסו על כל אלה שינצחו, לאחר שלא הכרתם להם טובה כשחסו עליכן בעבר.

אגריפס מציג טיעונים כנגד המרד – נעשה הבחנה בין עובדות לדעות:

הסבר לנימוקי העובדות	עובדות בנאום אגריפס

הסבר לנימוקי הדעות	דעות בנאום אגריפס